

ผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งการอภิปรายและข้อเสนอแนะของการวิจัยต่อสถาบันฝึกหัดครู และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลาง
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาททางการสอน การนิเทศการสอน การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ งานวิจัย การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตร การให้บริการชุมชน และสังคม และหน้าที่พิเศษอื่นๆ ของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลาง
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ปรากฏในบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางทุกคน ที่ปฏิบัติงานระหว่างภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2520 จากวิทยาลัยครูจำนวน 5 แห่ง คือ วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา และวิทยาลัยครูจันทบุรี ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 140 คน และอาจารย์จำนวน 465 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 605 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญฝึกหัดครู เพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง

แบบสอบถาม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้นำ แก่ไรช่วยพร้อมกับผู้เชี่ยวชาญการฝึกหัดครู เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว ให้นำไปทดลองใช้ที่วิทยาลัยการปฐมและวิทยาลัยครูเทพสตรี เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ (check - list) และแบบเกณฑ์ประเมินค่า (rating - scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปมอบให้อาจารย์ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการเก็บรวบรวมในวิทยาลัยครู 3 แห่ง คือ วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา และวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัย และไปรับคืนด้วยตนเอง ส่วนวิทยาลัยครูอีก 2 แห่ง คือ วิทยาลัยครูระยอง และวิทยาลัยครูจันทบุรี ได้ใช้บริการไปรษณีย์ในการส่งและรับแบบสอบถาม จากแบบสอบถามจำนวน 605 ฉบับ ได้รับคืนทั้งสิ้น 377 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 62.31

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการทางสถิติคือ

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยวิธีการหาค่าร้อยละ (Percent) และเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ การปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลาง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้บริหารวิทยาลัยครูในภาคกลาง ส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า

1.2 อาจารย์วิทยาลัยครูในภาคกลางส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

2. บทบาทด้านการสอน เกี่ยวกับความสำคัญของบทบาทด้านการสอน ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางมีความเห็นว่า การเตรียมการสอน การวางแผนการสอน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว และการสอนนักศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ส่วนการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการฝึกหัดครู หลักสูตรมัธยม และหลักสูตรประกอบก่อนสอน การตรวจงานของนักศึกษา และการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการสอนของตนนั้น อยู่ในเกณฑ์ที่มีความสำคัญ

ด้านการปฏิบัติ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลาง ปฏิบัติงานเกี่ยวกับบทบาทด้านการสอน อยู่ในเกณฑ์มาก

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของบทบาทด้านการสอนนั้น สิ่งที่เป็นปัญหามากคือ การขาดตำรา เอกสารประกอบการสอนและอุปกรณ์การสอน ส่วนการที่นักศึกษาไม่สนใจการศึกษาเล่าเรียน จำนวนนักศึกษามีมากเกินไป และมีจำนวนชั่วโมงสอนมากเกินไปนั้น เป็นปัญหาน้อย

3. บทบาทด้านกรณีพิเศษการสอน เกี่ยวกับความสำคัญของบทบาทด้านกรณีพิเศษการสอน ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางมีความเห็นว่า การประชุมปรึกษาเพื่อทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายและหลักการของการฝึกสอน การศึกษาคอประสานงานกับโรงเรียนฝึกสอน การสาธิตการสอน การนิเทศนักศึกษาฝึกสอน และการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการนิเทศของตนเองนั้น อยู่ในเกณฑ์ที่มีความสำคัญ

ด้านการปฏิบัติ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลาง ปฏิบัติงานเกี่ยวกับบทบาทด้านกรณีพิเศษการสอน อยู่ในเกณฑ์น้อย

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของบทบาทด้านกรณีพิเศษการสอนนั้น การมีจำนวนนักศึกษาที่ต้องนิเทศมากเกินไป การไม่สะดวกในการเดินทางไปนิเทศ และการที่นักศึกษาไม่ปรับปรุงตนเองตามที่แนะนำ อยู่ในเกณฑ์ที่เป็นปัญหาน้อย ส่วนการขาดประสบการณ์ในการนิเทศการสอน อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่เป็นปัญหาเลย

4. บทบาทด้านการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา เกี่ยวกับความสำคัญของบทบาทด้านการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางมีความเห็นว่า การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับนักศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ส่วนการศึกษาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษา การควบคุมโปรแกรมการเรียนของนักศึกษา การให้คำแนะนำและปรึกษา ทั้งเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว การติดต่อกับผู้ปกครองของนักศึกษาในกรณีที่น่าจำเป็นนั้น อยู่ในเกณฑ์ที่มีความสำคัญ

ด้านการปฏิบัติ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางปฏิบัติงานเกี่ยวกับบทบาทด้านการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาอยู่ในเกณฑ์น้อย

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของบทบาทด้านการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษานั้น การมีจำนวนนักศึกษาในความดูแลมากเกินไป การไม่มีการจัดชั่วโมงสำหรับให้คำปรึกษาโดยเฉพาะ การที่นักศึกษาขาดความสนใจที่จะพบอาจารย์ที่ปรึกษา และการที่ไม่ได้สอนนักศึกษาในความดูแล อยู่ในเกณฑ์ที่เป็นปัญหาน้อย

5. บทบาทด้านงานวิจัย เกี่ยวกับความสำคัญของบทบาทด้านงานวิจัย ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางมีความเห็นว่า การแต่งตำรา และผลิตเอกสารทางวิชาการ การมีส่วนร่วมในโครงการวิจัยของวิทยาลัย และสถาบันอื่น ๆ การนำการวิจัยด้วยตนเอง การนำผลการวิจัยต่าง ๆ มาใช้ และการผลิตเรื่องใหม่หรืออุปกรณ์การสอนแบบใหม่ ๆ อยู่ในเกณฑ์ที่มีความสำคัญ

ด้านการปฏิบัติ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางปฏิบัติงานเกี่ยวกับบทบาทด้านงานวิจัยอยู่ในเกณฑ์น้อย

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของบทบาทด้านงานวิจัยนั้น การมีงานในความรับผิดชอบมากเกินไป การไม่มีทุนหรืองบประมาณที่จะทำการวิจัย การขาดความรู้และประสบการณ์ในการวิจัย และผลการวิจัยไม่ได้ถูกนำมาเผยแพร่และนำไปใช้ อยู่ในเกณฑ์ที่เป็นปัญหาน้อย

6. บทบาทด้านการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรรมเสริมหลักสูตร เกี่ยวกับความสำคัญ
ของบทบาทด้านการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรรมเสริมหลักสูตร ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครู

ในภาคกลางมีความเห็นว่า การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การกระตุ้นให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการติดตามผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร อยู่ในเกณฑ์ที่มีความสำคัญ

ค่านการปฏิบัติ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางปฏิบัติงานเกี่ยวกับบทบาทค่านการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์น้อย

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของบทบาทค่านการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น การขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อยเกินไป การที่อาจารย์และนักศึกษาไม่ให้ความร่วมมือ และการขาดงบประมาณในการดำเนินการ อยู่ในเกณฑ์ที่เป็นปัญหาน้อย

7. บทบาทค่านการให้บริการชุมชนและสังคม เกี่ยวกับความสำคัญของบทบาทค่านการให้บริการชุมชนและสังคม ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางมีความเห็นว่า การร่วมแสดงปาฐกถา อภิปราย และรับเชิญเป็นวิทยากร การให้การอบรมครูประจำการ การร่วมทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ การร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ที่มีความสำคัญ

ค่านการปฏิบัติ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางปฏิบัติงานเกี่ยวกับบทบาทค่านการให้บริการชุมชน และสังคมอยู่ในเกณฑ์น้อย

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของบทบาทค่านการให้บริการชุมชนและสังคมนั้น การมีงานในความรับผิดชอบมากเกินไป การขาดความรู้และทักษะในการให้บริการชุมชนและสังคม การขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การที่วิทยาลัยไม่มโนโยบายที่แน่นอนในการดำเนินการ อยู่ในเกณฑ์ที่เป็นปัญหาน้อย

8. บทบาทค่านงานในหน้าที่พิเศษอื่น ๆ เกี่ยวกับความสำคัญของบทบาทค่านงานในหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางมีความเห็นว่า งานที่อยู่ใน

เกณฑ์ที่มีความสำคัญคือ งานแผนงานและประเมินผล งานทะเบียนวัดผล งานห้องสมุด งานโสตทัศนศึกษา งานแนะแนว และงานสวัสดิการ งานที่อยู่ในเกณฑ์ที่มีความสำคัญน้อยคือ การเงิน งานพัสดุ และงานอาคารสถานที่ ส่วนงานธุรการนั้น ผู้บริหารเห็นว่ามีความสำคัญ แต่อาจารย์เห็นว่ามีความสำคัญน้อย

ด้านการปฏิบัติ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางปฏิบัติงานธุรการอยู่ในเกณฑ์น้อย ส่วนงานที่อยู่ในเกณฑ์ไม่ได้ปฏิบัติเลยคือ การเงิน งานแผนงานและประเมินผล งานพัสดุ งานทะเบียนวัดผล งานห้องสมุด งานโสตทัศนศึกษา งานแนะแนว งานสวัสดิการ และงานอาคารสถานที่

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของบทบาทคณาจารย์ที่พิเศษนั้น การมีงานในความรับผิดชอบมากเกินไป การขาดความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน บริหารหนี้และสิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ และการที่ไม่ได้รับความสนใจจากผู้บังคับบัญชา อยู่ในเกณฑ์เป็นปัญหาน้อย

9. ความพึงพอใจเกี่ยวกับความสำคัญของบทบาทและความรับผิดชอบด้านต่าง ๆ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางเห็นว่า บทบาทที่อยู่ในเกณฑ์ที่มีความสำคัญ โดยเรียงลำดับดังนี้ การสอน การนิเทศการสอน การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมเสริมหลักสูตร การให้บริการชุมชนและสังคม งานวิจัย และงานในหน้าที่พิเศษอื่น ๆ

10. การปฏิบัติงานเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบด้านต่าง ๆ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางปฏิบัติงานด้านการสอนมาก ส่วนงานที่อยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติน้อยตามลำดับคือ การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมเสริมหลักสูตร การให้บริการชุมชนและสังคม การนิเทศการสอน งานวิจัย และงานที่อยู่ในเกณฑ์ไม่ได้ปฏิบัติเลยคือ งานในหน้าที่พิเศษอื่น ๆ

11. ปัญหาและอุปสรรคที่ปรากฏในบทบาทและความรับผิดชอบด้านต่าง ๆ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์น้อย โดยเรียงลำดับดังนี้ การสอน หน้าที่พิเศษอื่น ๆ การให้บริการชุมชนและสังคม การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมเสริมหลักสูตร งานวิจัย และการนิเทศการสอน

อภิปรายผล

1. เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบด้านการสอน จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางส่วนใหญ่เห็นว่า ในบทบาทด้านการสอนนั้น การเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนการสอนนักศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งในทางปฏิบัติก็ได้มีการปฏิบัติมากเช่นกัน ส่วนการตรวจงานนักศึกษา การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการสอนของตนเอง การศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการฝึกหัดครู หลักสูตรมัธยมและหลักสูตรประถมก่อนสอน มีความสำคัญ และได้ปฏิบัติมากเป็นอันดับรองลงมา สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางตระหนักดีว่า บทบาทการสอนต่าง ๆ ดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมการสอนของอาจารย์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเตรียมการสอน และการวางแผนการสอน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว จะช่วยให้อาจารย์ทราบจุดหมายของการสอนได้เตรียมเนื้อหา กิจกรรม อุปกรณ์ ตลอดจนวิธีการประเมินผลไว้ให้พร้อม ทำให้อาจารย์สอนด้วยความมั่นใจ และเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร การตรวจงานของนักศึกษาจะช่วยให้อาจารย์ทราบจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องของการเรียนการสอน ถ้าการให้งานแก่นักศึกษาเกินไปเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะของผู้เรียนแล้ว อาจารย์ควรจะได้ตรวจงานที่ได้มอบหมายให้นักศึกษาไปทำด้วย ส่วนการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้นนั้น มีความสำคัญต่อการสอนและควรที่จะได้ปฏิบัติให้มาก เพราะจะช่วยให้อาจารย์ได้ค้นพบข้อบกพร่องของตนเอง ได้ทราบทัศนคติของผู้เรียนต่อการสอน ตลอดจนบรรยากาศในห้องเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงการสอนของตนให้ดียิ่งขึ้น สำหรับการวิเคราะห์หลักสูตรการฝึกหัดครู หลักสูตรมัธยม และหลักสูตรประถมนั้น มีความสำคัญ และควรที่อาจารย์จะปฏิบัติให้มากเช่นกัน เพราะจะช่วยให้อาจารย์ทราบพื้นฐานทางการศึกษาของผู้เรียนว่าได้เรียนอะไรมาบ้าง มากน้อยแค่ไหน ควรจะดำเนินการสอนอย่างไร จึงจะสอดคล้องต่อเนื่องกับความรู้เดิม โดยไม่เกิดความรู้ซ้ำซ้อนน่าเบื่อหน่าย บทบาทด้านการสอนต่าง ๆ ดังกล่าวมีความสำคัญมากสำหรับการส่วนที่ ๓ ผู้บริหารและอาจารย์ได้ตระหนักถึงความจริงในข้อนี้ จึงได้มีการปฏิบัติกันมาก

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในบทบาทคณาจารย์สอนนั้น จากการวิจัยพบว่า การขาดตำรา เอกสารประกอบการสอน และอุปกรณ์การสอน เป็นปัญหาและอุปสรรคมาก ซึ่งตามสภาพความเป็นจริงแล้ว แหล่งวิชาการของวิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาคส่วนใหญ่จะมีจำกัดอยู่เฉพาะในวิทยาลัยครูเท่านั้น และวิทยาลัยครูแต่ละแห่งก็มีตำรา เอกสาร และอุปกรณ์การสอนจำนวนจำกัด และค่อนข้างล้าสมัย ซึ่งความจริงข้อนี้ตรงกับที่วิจัยของ สมชาย วงศ์เกษม¹ เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนของวิทยาลัยครูที่สำคัญก็คือ การขาดตำรา เอกสารที่จะค้นคว้าอ้างอิง และขาดอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย การที่จะแก้ปัญหานี้ได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น กรมการฝึกหัดครู จะต้องมึนโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนให้อาจารย์แต่งตำรา ผลิตเอกสารทางวิชาการ ตลอดจนอุปกรณ์การเรียนการสอน ทางกลุ่มวิทยาลัยครูรับนโยบายนั้นมาปฏิบัติ โดยร่วมกันทำโครงการผลิตตำรา เอกสาร ตลอดจนอุปกรณ์ ซึ่งจะกระตุ้นให้อาจารย์หันมาสนใจในงานด้านนี้มากขึ้น อีกประการหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้คือ จัดบริการห้องสมุดให้ดี หาหนังสือที่มีคุณภาพและมีจำนวนมาก เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ สำหรับอุปกรณ์การสอนนั้น ก็ส่งเสริมให้แผนกโสตทัศนศึกษา หรือฝ่ายบริการสื่อการสอนได้จัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัย และจัดบริการในเรื่องการยืมให้สะดวก ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวจะแก้ปัญหาคาดแคลนตำรา เอกสารประกอบการสอน และอุปกรณ์การสอนได้

2. เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบคณาจารย์นิเทศการสอน จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลาง ส่วนใหญ่เห็นว่า การประชุมปรึกษาเพื่อทำความเข้าใจจุดมุ่งหมาย และหลักการของการฝึกสอนกับอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง การติดต่อประสานงานกับโรงเรียนฝึกสอน การสาธิตการสอน การทำกรณีศึกษานักศึกษาฝึกสอน และการประเมินผล เพื่อปรับปรุงการนิเทศการสอนของคณาจารย์ มีความสำคัญ แต่ในทางปฏิบัติปรากฏว่า ผู้บริหารและ

¹ สมชาย วงศ์เกษม, "บทบาททางการสอน การวิจัย และการบริการสังคมของอาจารย์วิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519), หน้า 116.

อาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางปฏิบัติงานในบทบาทดังกล่าวน้อย ซึ่งถ้าพิจารณาบทบาทต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า มีความสำคัญต่อกระบวนการนิเทศการสอนที่ดี เพราะการประชุมปรึกษา เพื่อทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายและหลักการของการฝึกสอน กับอาจารย์ที่เกี่ยวข้องจะทำให้การดำเนินงานนิเทศการสอนเป็นไปตามเป้าหมายและหลักการเดียวกัน ช่วยลดความขัดแย้งในกลุ่มผู้ร่วมงาน การติดต่อกับประสานงานกับโรงเรียนฝึกสอนจะก่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถาบันฝึกหัดครูกับโรงเรียนฝึกสอน การสาธิตการสอนจะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจและเห็นรูปแบบของการสอนที่ถูกต้อง ส่วนการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการนิเทศการสอนของตนเอง นั้น จะช่วยให้อาจารย์ได้เห็นข้อบกพร่อง และสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ บทบาทต่าง ๆ ดังกล่าว จึงมีความสำคัญต่อกระบวนการนิเทศการสอน อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางปฏิบัติงานดังกล่าวน้อย อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่จะปฏิบัติงานด้านนี้ส่วนใหญ่คืออาจารย์นิเทศก์เท่านั้น และจำนวนอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูแต่ละแห่งก็มีจำนวนน้อย ฉะนั้นผลการปฏิบัติงานในบทบาทด้านการนิเทศการสอนจึงมีน้อยไปด้วย

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในบทบาทด้านการนิเทศการสอนที่พบคือ ไม่สะดวกในการเดินทางไปนิเทศ และมีนักศึกษาที่ตองนิเทศมากเกินไป ทำให้การให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง และขาดประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าในการวิจัยครั้งนี้พบว่า เป็นปัญหาและอุปสรรคน้อย แต่เป็นเรื่องที่ควรมุ่งความสนใจ เรื่องจำนวนนักศึกษาที่ตองนิเทศนั้น จากการวิจัยของ บรรจบ วงศ์ยัง พบว่า อาจารย์นิเทศก์ 1 คน ควรรับผิดชอบนิเทศนักศึกษาฝึกสอนประมาณ 10-15 คน โดยให้นิเทศการสอนของนักศึกษาฝึกสอนแต่ละคนได้ 3-5 ครั้งใน 1 ภาคการฝึกสอน ส่วนปัญหาเรื่องไม่สะดวกในการเดินทางไปนิเทศนั้น เนื่องจากโรงเรียนฝึกสอนส่วนใหญ่จะอยู่ในชนบทห่างไกลจากวิทยาลัยครู

บรรจบ วงศ์ยัง, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูในภาคเหนือของประเทศไทย", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2520), หน้า 124.

การเดินทางไปนิเทศไม่สะดวก ดังนั้นวิทยาลัยครูจะสามารถแก้ปัญหานี้ได้โดยการจักหายานพาหนะให้เพียงพอกับความต้องการของอาจารย์นิเทศก์ หรือจัดงบประมาณจำนวนหนึ่งสำหรับเป็นค่าเดินทางไปนิเทศการสอน

3. เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบด้านการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางเห็นว่า การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับนักศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง ส่วนการศึกษาลักษณะที่เกี่ยวกับบทเรียนของนักศึกษา การควบคุมโปรแกรมการเรียนของนักศึกษา การให้คำแนะนำและปรึกษาทั้งเรื่อง การเรียนและเรื่องส่วนตัว การติดต่อกับผู้ปกครองของนักศึกษาในกรณีที่เป็น มีความสำคัญรองลงมา แต่ในสภาพความเป็นจริง ปรากฏว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางที่ปฏิบัติงานดังกล่าวน้อย ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วบทบาทดังกล่าวมีความสำคัญต่อการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และควรที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก ทั้งนี้เพราะการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับนักศึกษา จะช่วยให้นักศึกษาลงใจและปรึกษาค่อย เพราะเกิดความคุ้นเคย ไว้วางใจ และเห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ที่เข้าใจตน สามารถเป็นที่พึ่งได้ การศึกษาลักษณะที่เกี่ยวกับบทเรียนของนักศึกษาและการควบคุมโปรแกรมการเรียนของนักศึกษา ทำให้อาจารย์ทราบโครงสร้างของหลักสูตร รู้ว่าวิชาใดเป็นวิชาบังคับ หรือวิชาเลือก นักศึกษาต้องเลือกเรียนอย่างไร จึงจะสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนด สิ่งดังกล่าวอาจารย์ที่ปรึกษาต้องแนะนำ ชี้แจงให้นักศึกษาทราบข้อเท็จจริง และหากปรากฏว่านักศึกษามีปัญหาร้ายแรง เช่น ปัญหาทางด้าน การเรียน ความประพฤติ และอื่น ๆ จะต้องรีบแจ้งให้ผู้ปกครองนักศึกษาทราบทันที

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางปฏิบัติงานในบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาน้อย อาจเกิดจากมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าสิ่งที่เป็นปัญหาเด่นชัดคือ ไม่มีการจัดชั่วโมงสำหรับการให้คำปรึกษาโดยเฉพาะ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว โอกาสที่อาจารย์และนักศึกษาจะว่างตรงกันจึงมีน้อย เพราะนักศึกษาต้องเปลี่ยน

วิชาเรียน เปลี่ยนห้องเรียนอยู่ตลอดเวลา และถ้าอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ได้สอนนักศึกษาในความดูแล
 คุ้มแล้ว ทั้งสองฝ่ายอาจไม่รู้จักกันเลย สิ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งคือ การจัดชั่วโมง
 สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้บริหารจะต้องดูแลว่าอาจารย์ได้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวหรือไม่ ทั้งนี้
 วิทยาลัยต้องกำหนดเป็นนโยบายสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาทุกคนใหม่ปฏิบัติคุ้ม

4. เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบด้านงานวิจัย จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหาร
 และอาจารย์ในวิทยาลัยในภาคกลาง เห็นว่าการแต่งตั้งค่าและผลิตเอกสารทางวิชาการ การมี
 ส่วนร่วมในโครงการวิจัยของวิทยาลัยและสถาบันอื่น ๆ การทำการวิจัยด้วยตนเอง การนำผล
 การวิจัยต่าง ๆ มาใช้ และการผลิตเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอนแบบใหม่ ๆ มีความสำคัญนั้น
 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและอาจารย์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของงานวิจัย ว่ามีความจำเป็น
 ต่องานวิชาการของวิทยาลัยสูง เพราะงานวิจัยจะช่วยส่งเสริมงานด้านวิชาการให้กว้างขวาง
 ลึกซึ้งมากขึ้น ช่วยให้การเรียนการสอนตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด งานวิจัยจะช่วยให้
 อาจารย์ได้ค้นพบสรรพวิชาต่าง ๆ มากมาย ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน จากความ
 สำคัญดังกล่าว จึงได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518 ว่า "ให้วิทยาลัย
 ครูเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัย"¹ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัย
 ครูในภาคกลางปฏิบัติงานด้านนั้นน้อยนั้น ตรงกับผลการวิจัยของ เอนก ศิลปนิลมาลย์ ที่พบว่า
 อาจารย์วิทยาลัยครูส่วนน้อยคือร้อยละ 13.11 ที่ทำวิจัย และอาจารย์ที่ทำงานวิจัยนี้ใช้เวลาใน
 การวิจัยโดยเฉลี่ย 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ต่อภาค² ส่วน สมชาย วงศ์เกษม ได้ทำการวิจัยพบว่า

¹พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ.2518, ราชกิจจานุเบกษา : 92, (27 กุมภาพันธ์
 2518) : 24.

²เอนก ศิลปนิลมาลย์, "การสร้างเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์
 ในวิทยาลัยครู", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 112.

อาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้เวลาค้นหาความรู้ใหม่ การเขียนตำรา และ/หรือเอกสารประกอบการสอนและทำวิจัย อย่างละ 5 ชั่วโมง/สัปดาห์¹ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยคาดหมายว่า งานวิจัยในสถาบันฝึกหัดครูคงแพร่หลายมากขึ้นด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยของอาจารย์ในวิทยาลัยครู จะมีผลต่อการพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ เช่น เป็นศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ หรือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ.2518

2. กรมการฝึกหัดครูให้การสนับสนุน โดยกรมจะตั้งงบประมาณเพื่ออุดหนุนงานวิจัยของอาจารย์ ช่วยอำนวยความสะดวกในการวิจัย ปรึกษาและเสนอแนะแนวทางในการวิจัย และให้ความรู้ในเรื่องการวิจัยด้วย

3. สภาพของวิทยาลัยครูเอื้อต่อการทำวิจัย ทั้งนี้เพราะวิทยาลัยครูมีอิสระและเสรีภาพทางวิชาการ และมุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามหลักการอุดมศึกษา เป็นแหล่งรวมของนักวิชาการที่สามารถทำการวิจัยได้ และวิทยาลัยครูหลายแห่งเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี มีนักศึกษาจำนวนมากหนึ่งสามารถเป็นลูกมือทำการวิจัยได้

4. วิทยาลัยครูเป็นสถาบันที่เป็นผู้นำของท้องถิ่น ย่อมได้รับความนับถือจากมวลชน ฉะนั้น การเข้าถึงมวลชนจึงกระทำได้ง่ายโดยไม่มีข้อขัดข้องเกี่ยวกับความสัมพันธ์อันจะเป็นอุปสรรคต่อการวิจัย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้อาจารย์วิทยาลัยครูทำการวิจัยมากขึ้น

---

¹สมชาย วงศ์เกษม, "บทบาททางการสอน การวิจัย และการบริการสังคมของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2519), หน้า 101-102.

อนึ่ง จากการวิจัยที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคในกํานางาวิจัยอยู่ในเกณฑ์น้อยนั้น เป็นเพราะว่าอาจารย์ทำการวิจัยน้อย ฉะนั้นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานกํานานี้เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมจึงอยู่ในเกณฑ์น้อยด้วย

5. เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบคํานากิจกรรมเสริมหลักสูตร จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลาง เห็นว่าการศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร กระตุ้นให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้ค่าปรึกษาแก่นักศึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ร่วมคํานาหรือวางโครงการในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และติดตามผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสำคัญ แสดงว่าผู้บริหารและอาจารย์ตระหนักคํานา บทบาทดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมงานในหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะการศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะทำให้การจัดกิจกรรมคํานาไปอย่างถูกต้อง ตรงตามเป้าหมายและหลักการของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การกระตุ้นให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จะทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกหรืออื่น ให้ความร่วมมือหรือคํานาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ ส่วนการให้ค่าปรึกษา ร่วมคํานาหรือวางโครงการในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นบทบาทโดยตรงของอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จะต้องปฏิบัติ และประการสำคัญคือ ภายหลังจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรจะได้มีการติดตามผลทุกครั้ง เพราะจะทำให้ทราบว่า การคํานางานบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีความบกพร่องอะไรบ้างเพื่อจะได้หาทางแก้ไข และเป็นแนวคํานาในการจัดครั้งต่อไป บทบาทดังกล่าวมีความสำคัญและสมควรที่จะปฏิบัติมาก แต่จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางปฏิบัติงานดังกล่าวน้อย อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในรายละเอียดแล้วจะพบว่า ผู้ที่จะปฏิบัติงานในบทบาทดังกล่าวคืออาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตร และในวิทยาลัยครูนั้น อาจารย์ที่คํานานี้มีน้อย และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรก็ไม่ได้จัดบ่อย ๆ เพราะการคํานาแต่ละครั้งต้องใช้เวลาในการเตรียมการ และใช้งบประมาณมาก จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้การปฏิบัติงาน

ของอาจารย์ในบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรมีน้อย

สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงานด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร คือ ขาดงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งเรื่องงบประมาณนี้มีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพราะในการดำเนินงานจะต้องลงทุนมากพอสมควร เพื่อติดต่อ หรือใช้เป็นที่ค้าวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงาน ดังนั้นเพื่อให้การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้รับผลดี วิทยาลัยควรจัดงบประมาณจำนวนหนึ่งสำหรับการดำเนินงานเรื่องนี้โดยเฉพาะ ส่วนงบประมาณอีกจำนวนหนึ่งอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมกับนักศึกษาที่ร่วมดำเนินงาน ควรจะได้มีการวางแผนในการจัดหา โดยการขอความช่วยเหลือจากบุคคลภายในวิทยาลัย เช่น นักศึกษาหรือครูอาจารย์ หรือขอความช่วยเหลือจาก หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องการขาดงบประมาณในการดำเนินการได้

6. เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบด้านการให้บริการชุมชนและสังคม จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางเห็นว่า การร่วมแสดงปาฐกถา อภิปราย และรับเชิญเป็นวิทยากร การให้การอบรมครูประจำการ การร่วมทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ การร่วมกิจกรรมของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษานอกระบบในรูปแบบต่าง ๆ มีความสำคัญ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางตระหนักถึงบทบาทของวิทยาลัยครูที่ว่า จะต้องให้บริการแก่ชุมชนและสังคม วิทยาลัยครูจะอยู่อย่างโดดเดี่ยวหรือให้บริการเฉพาะนักศึกษาในวิทยาลัยครูเท่านั้นไม่ได้ เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นวิทยาลัยครูจะขาดความสมบูรณ์ในหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา วิทยาลัยครูต้องให้บริการแก่ชุมชนและสังคมในเขตจังหวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลางจึงควรปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มาก แต่จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคกลางปฏิบัติงานดังกล่าวน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สมชาย วงศ์เกษม ที่พบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้เวลาบริการสังคม 7 ครั้ง

ต่อภาคเรียน และสองในสามของประชากรที่ใช้ในการวิจัย ทำการสอนโดยไม่ให้บริการสังคม¹ ส่วนสมชาย ทยานยง และ ชนิกา ศิลปอนันต์ พบว่า อาจารย์ประจำในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้เวลาทำงานบริการชุมชนน้อยที่สุด คือ สัปดาห์ละ 2.96 ชั่วโมง ซึ่งคิดเป็น 7.38 เปอร์เซ็นต์ ของงานทั้งหมด² จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษายังปฏิบัติงาน คำน้นน้อย สมควรที่ผู้บริหารและอาจารย์ควรจะทำให้ความสำคัญและความสนใจ เกี่ยวกับบทบาทและความ รับผิดชอบในค่านี้นี้ให้มากยิ่งขึ้น

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการให้บริการชุมชนและสังคม เช่น มีงาน ในความรับผิดชอบมาก ขาดความรู้และทักษะในการให้บริการ ขาดความร่วมมือจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง และวิทยาลัยไม่มีนโยบายที่แน่นอนในการดำเนินการนั้น เป็นปัญหาและอุปสรรคน้อย อยู่นั้น จึงน่าจะค้นหาสาเหตุที่แท้จริงสำหรับการปฏิบัติงานค่านี้อันหนึ่ง เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน ค่านี้นี้ให้บริการชุมชนและสังคมของอาจารย์ในวิทยาลัยครูให้มากขึ้น วิทยาลัยครูแต่ละแห่งในภาค กลางควรจะได้วางแผนนโยบายสำหรับการปฏิบัติงานในค่านี้นี้ไว้ในแผนงานของวิทยาลัยครูด้วย โดยกำหนดขอบเขตของการทำงานอย่างชัดเจน ส่งเสริมและสนับสนุนทั้งงบประมาณในการดำเนินงาน และอื่น ๆ กับอาจารย์ที่ต้องการบริการชุมชน และสังคม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวจะเป็นแรงผลักดัน ให้อาจารย์ปฏิบัติงานค่านี้นี้มากขึ้น

¹ สมชาย วงศ์เกษม, "บทบาททางการสอน การวิจัย และการให้บริการสังคม ของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519), หน้า 101-102.

² สมชาย ทยานยง และ ชนิกา ศิลปอนันต์, รายงานการสำรวจและวิจัยลักษณะ หน้าที่ และปริมาณงานของอาจารย์ประจำในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : หน่วยผลิตเอกสาร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 27.

7. เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบงานงานในหน้าที่พิเศษอื่น ๆ จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลาง เห็นว่างานที่มีความสำคัญคือ งานแผนงาน และประเมินผล งานระเบียบวินัยผล งานห้องสมุด งานโสตทัศนศึกษา งานแนะแนว และงานสวัสดิการ ซึ่งถ้าพิจารณาแล้ว งานดังกล่าวจะเป็นงานด้านวิชาการและการให้บริการนักศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งเป็นเสมือนชีวิตและหัวใจของสถาบันฝึกหัดครู ดังนั้นจึงมีความสำคัญที่สมควรกำหนดให้เป็นบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์วิทยาลัยครู ส่วนงานการเงิน วัสดุ และอาคารสถานที่ ผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่ามีความสำคัญน้อย เพราะงานดังกล่าวจำเป็นจะต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและความชำนาญในกาณ์นั้น ๆ โดยเฉพาะเป็นผู้ปฏิบัติ สำหรับงานธุรการ ผู้บริหารเท่านั้นที่เห็นความสำคัญ แต่อาจารย์เห็นว่ามีความสำคัญน้อย ทั้งนี้สอดคล้องกับ วิทยุโสสาร¹ ที่ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่จะยกเอางานด้านธุรการอยู่เหนืองานด้านวิชาการ¹

เมื่อพิจารณาในแง่การปฏิบัติแล้ว ผลการวิจัยพบว่า งานด้านหน้าที่พิเศษนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ผู้บริหารและอาจารย์ไม่ได้ปฏิบัติเลย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะงานแต่ละด้านไม่จำเป็นต้องใช้บุคลากรในการปฏิบัติงานมากมาย งานหนึ่ง ๆ จะใช้ผู้ปฏิบัติประมาณ 3-10 คน เท่านั้น และเมื่อนำมาพิจารณาเป็นส่วนรวม จึงปรากฏว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ได้ปฏิบัติเลย

อนึ่ง สิ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญสำหรับบทบาทงานในหน้าที่พิเศษคือ การคัดเลือกบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน กล่าวคือ ควรจะได้มีการวางตัวบุคลากรในการปฏิบัติงานให้เหมาะสม โดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถหรือความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงานกาณ์นั้น ๆ เป็นสำคัญ มีใช้คัดเลือกโดยหวังผลประโยชน์ส่วนตนหรือผลประโยชน์ของพวกต้องเป็นใหญ่ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียและความแตกแยกในวิทยาลัยครูมากขึ้น

¹ วิทยุโสสาร, หลักบริหารการศึกษา (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2519), หน้า 278.

8. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคกลาง ให้ความสำคัญของการสอนมากเป็นอันดับหนึ่ง และมีการปฏิบัติมากเป็นอันดับหนึ่งเช่นกันนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฟรดเคอริค ซี. เวนเดล (Federick C. Wendel) ที่พบว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยไอไอโอ และวิทยาลัยอีก 4 แห่งใน เนบรัสกา¹ ปฏิบัติงานด้านการสอนมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับงานด้านอื่น ๆ¹ และตรงกับผลการวิจัยของ เอนก คีตปนิลมาลัย ที่พบว่า อาจารย์ในวิทยาลัยครู 9 แห่ง หรือ 25 เปอร์เซ็นต์ ของแต่ละกลุ่มวิทยาลัยครูในประเทศไทย ปฏิบัติงานด้านการสอนถึง 90.82 เปอร์เซ็นต์ อย่างไรก็ตาม แม้วางานสอนจะเป็นงานหลักของวิทยาลัยครู อาจารย์ก็ไม่ควรทำหน้าที่ส่วนเพียงอย่างเดียว แต่ควรทำหน้าที่อื่น ๆ เช่น ทำวิจัยกันคว่า เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้บริการชุมชนและสังคม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตร ทำการนิเทศนักศึกษาฝึกสอน หรือปฏิบัติงานในหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ที่ตรงกับความรู้ ความสามารถของตน ความถนัดไปเกี่ยวข้อง จึงจะทำให้การปฏิบัติงานในบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์วิทยาลัยครูสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอเสนอแนะก่อสร้างนิเทศศึกษ

1. เพื่อแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนครูเรียน ควรส่งเสริมให้คณาจารย์แต่งตำราหรือผลิตเอกสารทางวิชาการให้มากขึ้น

¹ Federick C. Wendel, "The Faculty Member's Work Load", Improving College and University Teaching 25 (Spring, 1977) : 82.

² เอนก คีตปนิลมาลัย, "การสร้างเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในวิทยาลัยครู", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 112.

2. ผู้บริหารควรจัดอัตรากำลังอาจารย์นิเทศก์ให้พอเหมาะกับจำนวนนักศึกษาฝึกสอน อีกทั้งจะต้องจัดสวัสดิการต่าง ๆ สำหรับอาจารย์นิเทศก์ให้เพียงพอ เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ควรจะได้จัดชั่วโมงสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาโดยเฉพาะ เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษามีโอกาสพบปะปรึกษานปัญหาต่าง ๆ และถ้าเป็นไปได้ ควรให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้สอนนักศึกษาในความดูแลด้วย เพราะจะได้เกิดความคุ้นเคยสนิทสนมกันมากขึ้น

4. ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ในวิทยาลัยครูทำการวิจัยมากขึ้น เปิดโอกาสให้อาจารย์ได้มีส่วนร่วมในโครงการวิจัยของวิทยาลัย หรือสนับสนุนให้อาจารย์ได้ทำการวิจัยด้วยตนเอง อำนวยความสะดวกในด้านงบประมาณ แหล่งข้อมูล และเวลาที่ให้ทำการวิจัยด้วย

5. วิทยาลัยครูควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการดำเนินการให้แน่ชัด อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งงบประมาณสำหรับดำเนินการโดยเฉพาะ

6. วิทยาลัยครูควรวางแผนนโยบายของงานด้านการให้บริการชุมชนและสังคม โดยกำหนดขอบเขตของงานปฏิบัติงานไว้ให้เห็นเด่นชัด อีกทั้งส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่อาจารย์ที่จะปฏิบัติงานด้านการให้บริการชุมชนและสังคมอย่างจริงจังด้วย

7. การพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าปฏิบัติงานด้านหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ควรเป็นไปด้วยความยุติธรรม โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและผลประโยชน์ที่จะเกิดกับวิทยาลัยโดยส่วนรวมเป็นประการสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลางเท่านั้น จึงควรจะได้ศึกษาในกลุ่มวิทยาลัยครูอื่น ๆ ด้วย เพื่อจะได้ทราบบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ

2. ควรได้ศึกษาบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในแต่ละตำแหน่งให้ละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น

3. ควรได้ศึกษาความคิดเห็นจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูด้วย เช่น จากนักศึกษา และารุประจำการ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย